

Procés participatiu sobre l'espai de menjador escolar

**Informe de la sessió de debat
del 6 de juny de 2019 a Badia del Vallès**

Dia: 6 de juny de 2019

Hora: 17:00 a 19:30

Lloc: Av. de la Costa Blava s/n (el Molí) - 08214 Badia del Vallès

La dinamització i l'elaboració dels informes de seguiment és a càrrec de DEP Institut.

1. PRESENTACIÓ DEL PROCÉS

El Departament d'Educació impulsa un debat de país entre tots els agents implicats per tal d'establir conjuntament com volem que sigui l'espai de migdia dels centres educatius. La voluntat és generar un marc d'interès col·lectiu, no individual, per tal de construir plegats i democràticament el projecte educatiu de l'espai de migdia, tenint en compte els seus aspectes educatius, alimentaris i de servei.

El Departament d'Educació vol construir un model d'èxit i de qualitat de l'espai de migdia dels menjadors escolars a tots els centres del país a través d'un debat –obert i sincer amb tothom–, per tal de generar un consens ampli sobre com ha de ser l'espai de migdia i com s'integra dins del projecte educatiu del centre, tot establint, si cal, indicadors i objectius.

Per aquest motiu, s'inicia el present procés participatiu que permetrà definir, entre tots els agents implicats, com volem que sigui l'espai de migdia dels menjadors escolars.

La voluntat del Departament passa per incorporar totes les perspectives i tots els actors en el sí del procés participatiu perquè aportin propostes que facin de l'espai de migdia un model d'excel·lència i que ens permetin assolir un consens el més ampli possible per construir plegats la qualitat educativa, alimentària i de servei de l'espai de migdia.

El Departament posa sobre la taula documentació d'interès de la comunitat educativa i dels departaments de Salut i d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació, donant retorn de l'històric treballat i de la situació en què ens trobem.

El procés participatiu està dividit en diverses fases. La primera fase, compresa entre maig i juliol, consistirà en un debat amb el sector, a través de sessions territorials –un mínim de 10–. Les entitats i organitzacions que internament vulguin participar del procés podran organitzar la seva pròpia sessió autogestionada i fer-nos arribar les seves propostes. En acabar aquesta fase el Departament d'Educació presentarà unes primeres conclusions del procés participatiu.

La segona fase, que es desenvoluparà durant la tardor per ajustar-se millor al calendari escolar, està adreçada als centres educatius, perquè a través de sessions autogestionades, incorporin la visió dels infants com a protagonistes de l'espai de migdia.

Així mateix, al llarg de tot el procés es podrà participar en el debat fent aportacions en línia en aquest portal.

Finalment, el Departament presentarà els resultats i el tancament del procés participatiu amb les conclusions definitives. En aquest moment també s'argumentaran els motius pels quals s'han incorporat o no les propostes rebudes, i es comunicarà per diferents canals a tots els agents implicats en el procés participatiu.

2. OBJECTIUS

Objectius generals:

- Tenir un **debat plural** en què es contrastin les diferents visions al voltant del model de menjadors escolars.
- **Definir les característiques** que hauria de tenir el model de **menjadors escolars**.
- **Proposar mesures** per assolir aquestes característiques, que estiguin dins els límits del debat, per a la seva eventual incorporació en diferents polítiques públiques (plans, manuals, pressuposts...).

Els eixos a debatre són 3:

- **L'espai de migdia en el projecte educatiu de centre.**
- **L'alimentació a l'espai de migdia.**
- **La qualitat i el model de gestió del servei de l'espai migdia.**

3. PROGRAMA DE LA SESSIÓ

1. Benvinguda i presentació de la sessió (plenari)(15')
2. Debat en grups (2 grups) (2h)
3. Conclusions, cloenda i qüestionari d'avaluació (plenari) (15')

4. DESENVOLUPAMENT DE LA SESSIÓ

A la primera part de la sessió es dona la benvinguda als assistents i presenta els objectius del procés participatiu.

A la segona part de la sessió, els assistents es distribueixen en dos grups de treball prèviament definits on es debaten els tres eixos establerts en el procés. En una primera part els participants argumenten punts forts i febles de l'actual model i a la segona part dinamitzats pel moderador es passen a debatre els tres eixos vertebradors del procés: 1) L'espai de migdia en el projecte educatiu de centre; 2) L'alimentació a l'espai de migdia i 3) La qualitat del servei de l'espai de migdia. En aquest sentit, cada grup escull un portaveu que resumirà els consensos i dissensos derivats del debat.

Finalment, es reagrupen els assistents en sessió plenària, els portaveus posen en comú les noves propostes de criteris, es debaten i es realitza la cloenda amb el compromís d'enviar l'informe de la sessió als assistents i se'ls demana que omplin un breu qüestionari d'avaluació sobre la sessió.

5. PARTICIPANTS

A la sessió hi assisteixen 31 participants pertanyents a les següents entitats:

Entitats
AFA Agustí Bartra
AFA BISBAT D'EGARA
Pepeta - Plataforma d'AMPA
AFA de l'Escola Pública de Terrassa
Serveis educatius. Ajuntament de Terrassa
AFA ELS PINETONS
AFA La Roda
AFA Lanaspà
Agència de Salut Pública de Catalunya
Ajuntament de Sabadell
AMPA Escola Joaquim Blume
ASPCAT
Campos Estela
Coordinadora AFES Sant Cugat
Divertàlia
Escola Abat Marcet
Escola El Sol i la Lluna
AFA Escola El Sol i la Lluna
Escola Enxaneta
Escola Sant Martí
FaPaC
INSTITUT ESCOLA TERESA ALTET
LA VOSTRA CUINA S.L
PAIDOS
Promoció Salut
TENO MENJADORS

6. CONCLUSIONS DEL DEBAT

Eix I: L'espai de migdia en el projecte educatiu de centres

Principals idees exposades als grups:

Idea principal	Aportacions
Espai de migdia com a espai d'aprenentatge	<ul style="list-style-type: none"> - Coincideixen en concebre l'espai de migdia com un espai d'aprenentatge. - Els principals aprenentatges destacats a treballar a l'espai de migdia: <ul style="list-style-type: none"> · Hàbits d'autonomia: relacionats amb l'alimentació i la higiene. · Hàbits de relació social o socialització. · Hàbits d'alimentació. · Aprenentatge de valors. · Aprenentatge relacionat amb el reciclatge i el no malbaratament del menjar. · Capacitat d'autonomia en la presa de decisions i d'autogestió (per ex. decidir en relació a la pròpia alimentació). - Opinen que a l'etapa infantil cal una coordinació o continuïtat en els aprenentatges relacionats amb l'adquisició d'hàbits d'autonomia respecte a l'escola bressol.
Espai de migdia com a espai de lleure i descans	<ul style="list-style-type: none"> - Assenyalen que també ha de ser un moment de desconexió per l'alumnat i aporten diferents matisos: <ul style="list-style-type: none"> · Coincideixen en la importància del lleure com a moment per distreure's i aposten pel joc lliure i l'autogestió del temps per part dels infants. Alguns consideren que el lloc lliure s'ha d'alternar amb joc dirigit o amb la proposta d'espais. · L'oferta d'activitats extraescolars a l'espai de migdia crea certes reticències perquè impedeix la relaxació dels infants i pel sobre cost que suposa per les famílies.
Espai d'interacció/ cohesió/ inclusió	<ul style="list-style-type: none"> - Es destaca la importància de l'espai de migdia com a espai d'interacció social entre alumnat de diferents edats que afavoreix la cohesió social. - Consideren que s'han de posar els recursos perquè l'alumnat amb necessitats educatives especials pugui gaudir l'espai de migdia i poder així complir amb el decret d'escola inclusiva.

<p>Vinculació de l'espai de migdia al projecte educatiu</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Destaquen que és necessària la integració entre el projecte educatiu de centre i l'espai de migdia. Per millorar l'actual situació en aquest àmbit proposen: <ul style="list-style-type: none"> · Integrar el projecte de migdia dins el projecte educatiu, que hi hagi continuïtat entre els objectius o continguts curriculars, la perspectiva pedagògica i les pautes de conducta que es treballen a l'escola. - Per donar coherència i continuïtat als dos espais alguns participants consideren que la gestió directa per part de l'Administració asseguraria la integració del projecte educatiu a l'espai de migdia. Per altra banda, alguns participants també assenyalen que cal coresponsabilitzar a les empreses perquè segueixin la línia pedagògica de l'escola. En algun cas consideren que el professorat ha de dinar amb els infants i actuar com a models, però hi ha dissens en aquest últim aspecte.
--	--

Eix II: L'alimentació a l'espai de migdia

Principals idees exposades als grups:

Idea principal	Aportacions
Menú i procedència dels aliments	<ul style="list-style-type: none"> - Quant al tipus o procedència dels aliments coincideixen que cal apostar per: <ul style="list-style-type: none"> · Aliments i menús saludables, seguint les guies de l'Agència de Salut Pública de Catalunya. · Aliments de proximitat, km 0 o procedents d'empreses de la zona. · Aliments de temporada. · Aliments ecològics, però assegurar que siguin de proximitat. - Subratllen la importància de l'alimentació variada i equilibrada. - Coincideixen que la cuina pròpia és la millor opció però hi ha dissens respecte a la línia freda, alguns proposen prohibir-la mentre que en algun cas es matisa que és més segura que la línia calenta transportada. - Alguns proposen que s'estableixi un gramatge o barem per edat en relació a les quantitats, però que permeti certa flexibilitat per respectar les diferències individuals.
Resposta a les necessitats específiques	<ul style="list-style-type: none"> - Estan d'acord en donar resposta a necessitats específiques, ja sigui per motius de salut (diabetis, etc.), motius religiosos o opcions personals (vegetarianisme i veganisme).

Eix III: La qualitat i el model de gestió del servei a l'espai de migdia

Principals idees exposades als grups:

Idea principal	Aportacions
Indicadors de qualitat del servei/criteris proveïdors	<ul style="list-style-type: none"> - En alguns casos es parla de possibles criteris de qualitat, entre els quals destaquen: <ul style="list-style-type: none"> · Menjar de qualitat. · L'atenció a l'alumnat amb necessitats educatives especials. · Projecte educatiu i de lleure a l'espai de migdia. · Ràtios adequades pel que fa al personal educatiu i del personal de cuina, per garantir la manipulació de l'aliment in-situ. · Formació i condicions laborals adequades pel personal educador de l'espai de migdia.
Cuina pròpia	<ul style="list-style-type: none"> - Defensen disposar de cuina pròpia, sempre que sigui factible, perquè ho associen a productes de més qualitat i alimentació més saludable.
Accessibilitat al servei/beques	<ul style="list-style-type: none"> - En relació a la gratuïtat de l'espai hi ha diversitat d'opinions: <ul style="list-style-type: none"> · Alguns defensen que ha de ser un servei gratuït, universal i obligatori per tot l'alumnat seguint els models europeus. · Altres dissenteixen sobre la gratuïtat tant per temes relacionats amb els valors socials com per la viabilitat econòmica. - Alguns participants consideren que l'alumnat de secundària també hauria de tenir accés al menjador, encara que sigui amb ràtios del personal educador més elevades o portant la carmanyola. - En algun cas es mostren crítics amb les beques del 50%, perquè a vegades les famílies hi han de renunciar perquè no poden assumir l'altre 50%.
Espai físic	<ul style="list-style-type: none"> - Defensen que els menjadors han de complir una sèrie de criteris: <ul style="list-style-type: none"> · Disposar d'espai suficient per al volum d'alumnat per tal de defugir els torns de menjador que no permeten realitzar una tasca educativa adequada. · Ser de dimensions petites o disposar de diversos espais, per tal que sigui més familiar i hi hagi menys contaminació acústica. · L'espai físic de l'espai de migdia (cuines,

	<p>menjador, etc.) hauria d'estar en condicions òptimes.</p> <ul style="list-style-type: none"> · Estar insonoritzats o amb un projecte de so.
<p>Perfil del personal educador i ràtios</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Quant a la formació, es posen de manifest diferents idees: <ul style="list-style-type: none"> · Formació pedagògica per poder fomentar l'aprenentatge i la integració, saber gestionar conflictes i emocions. · Formació en el lleure per esdevenir un dinamitzador de l'espai de lleure i acompanyar en els àpats. · Formació per atendre a l'alumnat amb necessitats educatives especials. - En aquest sentit, consideren que també cal empoderar al personal educador: oferint formació, espais de coordinació i tenir en compte la jornada indirecta, per disposar d'hores de dedicació per la planificació i coordinació del servei. - Alguns especifiquen ràtios concretes: 1:10 a infantil, 1:15 a primària, 1:25 a secundària. O proposen una ràtio mitjana d'1:18 més un referent per aula. - En altres casos no s'especifiquen ràtios concretes, però es fan consideracions: <ul style="list-style-type: none"> · Establiment de les ràtios tenint compte el nombre d'alumnat amb necessitats educatives especials o que s'estableixi la ràtio de vetlladors a part de la del personal educador. · Tenir en compte no només l'edat sinó les característiques de l'alumnat, com per exemple el nombre d'alumnat becat, el nivell de complexitat de l'escola.
<p>Intervenció/Rol dels agents</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Demanen la implicació a l'espai de migdia de tots els agents de la comunitat educativa (ex.: direcció, professorat, responsables de l'espai, família, infants...). - Assenyalen que la coordinació entre tots els agents és necessària i que tots han de compartir el projecte educatiu de l'espai de migdia. Destaquen en especial la rellevància de la coordinació entre mestre i personal educador i amb les empreses. - Hi ha cert dissens quan a les tasques que s'atribueixen al professorat. Alguns consideren que per assegurar la vinculació al projecte

	<p>educatiu i la supervisió del compliment dels criteris cal que el professorat treballi en aquest espai.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Reivindiquen que el model de gestió s'adapti a la singularitat de cada escola. Sempre que sigui factible prefereixen la gestió per part l'escola o de l'AMPA o en cas que no pugui gestionar que tingui poder de decisió en els criteris o característiques del proveïdor. - En relació al model de contractació: <ul style="list-style-type: none"> · Aposten per un model que afavoreixi la gestió de proximitat i que no beneficiï a les macro empreses. · Els criteris econòmics han de tenir menys pes que el projecte educatiu del centre o els aliments de proximitat. En aquest sentit, consideren que la contractació segons la nova llei de contractes és massa rígida quant al pes que s'atorga als criteris econòmics. - Afirmen que el model de gestió ha de preveure recursos per fer el seguiment o supervisió del servei i dotar de mecanismes davant dels incompliments, que generalment associen a les macro empreses. Hi ha dissens pel que fa a la utilitat de les comissions de seguiment, en alguns casos funcionen i són útils i en altres són insuficients. - Hi ha acord en què l'administració ha de tenir un paper regulador, en temes com: <ul style="list-style-type: none"> · La titulació o formació del personal educador de l'espai de migdia i dels vetlladors. · Les ràtios del personal educador i dels vetlladors amb criteris específics per assegurar una bona atenció. · L'alimentació. Posen èmfasi en el fet que ha d'establir uns criteris d'obligat compliment, tenint en compte les recomanacions actuals d'alimentació saludable que apareix a les guies i que siguin productes de proximitat · Manteniment de les instal·lacions. Deixant clar qui ha d'assumir reparacions en els electrodomèstics o obres a les cuines. · En general establir uns criteris mínims de qualitat que hagi de complir tothom per evitar desigualtats, així com un marc legal
--	---

	<p>pels diferents models de gestió.</p> <ul style="list-style-type: none"> · El preu. Alguns participants, no només consideren que cal revisar el preu sinó que s'ha d'establir clarament que inclou en relació a: educadors, vetlladors, manteniment, instal·lacions, etc. · Evitar que l'espai de migdia es reguli per la Llei de serveis a les persones. <p>- Addicionalment, coincideixen que l'administració ha de gestionar la supervisió o control de qualitat de l'alimentació i del projecte de lleure. Una proposta, en el cas de l'alimentació, és l'etiquetatge dels productes: la procedència, data de collita o preparació, etc.</p> <p>- Altres àmbits en què també alguns atorguen un paper a l'administració fan referència a:</p> <ul style="list-style-type: none"> · Gestió directa de l'espai de migdia per part del departament d'Educació. · Acompanyament o assessorament als centres educatius en la contractació o realitzar una preselecció d'empreses, homologació o segell de qualitat per facilitar la contractació per part de les escoles/AMPAs. · Finançament del servei. Per alguns hauria de ser en la seva totalitat, per altres hauria de finançar els recursos educatius o personal educador, especialment el personal necessari per a l'atenció a l'alumnat amb necessitats educatives especials. · Coordinació entre els departaments d'Agricultura, Salut i Educació per consensuar el model.
--	--

7. RESULTATS DEL QÜESTIONARI D'AVUACIÓ DE LA SESSIÓ

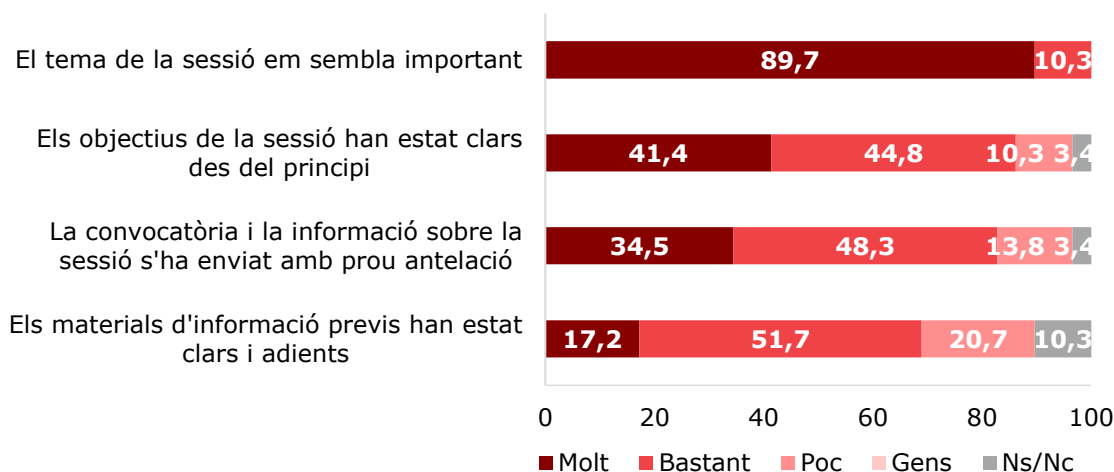
En aquest apartat es presenten els resultats de les enquestes d'avaluació realitzades al final de la sessió del 6 de juny a Badia del Vallès. Varen respondre l'enquesta 29 dels 31 assistents a la sessió del Vallès Occidental.

L'avaluació s'ha realitzat mitjançant un qüestionari anònim que consta de dues parts, una primera part de perfil dels assistents i una segona part on s'inclouen una sèrie d'enunciats, formulats en positiu, i es demana als assistents que valorin el seu grau d'acord amb els mateixos. Per tant, aquells que assenyalen les opcions de "molt" i "bastant" mostren una visió positiva dels diferents aspectes i els que assenyalen les opcions de "poc" o "gens" una visió negativa o de manca d'adequació.

En general, la valoració de la preparació de la sessió és satisfactòria. La majoria de participants presenten una visió positiva en tots els enunciats plantejats. L'aspecte millor valorat és la importància del tema de la sessió (el 89,7% dels participants està molt d'acord amb l'enunciat i cap opina que el tema de la sessió és poc important) i en segon lloc la claredat dels objectius de la sessió des del principi.

Els enunciats que presenten un percentatge superior de respostes negatives fan referència a l'enviament de la convocatòria amb prou antelació (4 participants, 13,8%, en desacord) i a la claredat i adequació dels materials d'informació previs (6 participants, 20,7%, en desacord).

Valoració de la preparació de la sessió (% acord)

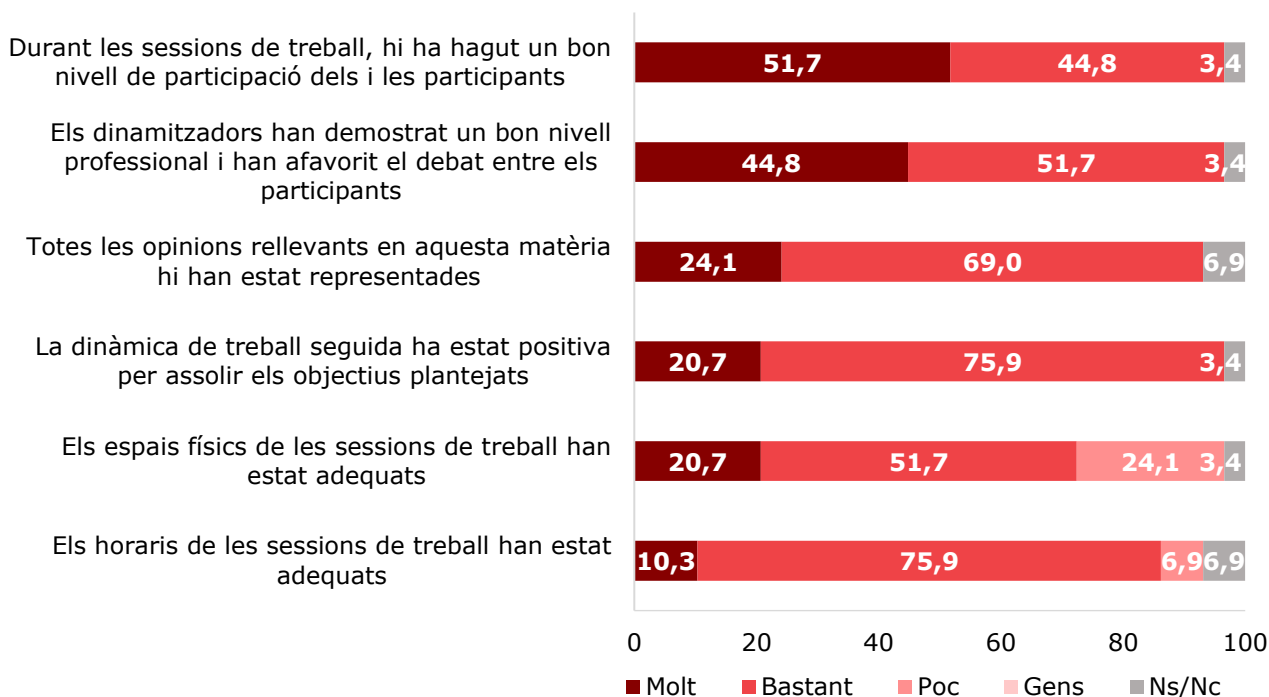
Base: 29 participants

La valoració relativa a l'execució de les sessions és bastant bona pel que fa al bon nivell de participació i la professionalitat de les dinamitzadores.

També perceben de manera positiva la representació de totes les opinions i la dinàmica de treball seguida per assolir els objectius. Així mateix, els horaris de les sessions són considerats molt o bastant adequats per la majoria (86,2%).

L'adequació dels espais físics és l'aspecte en què tot i que la majoria dels participants estan bastant satisfets (72,4%), un percentatge destacable mostra el seu desacord (24,1%; 7 participants).

Valoració sobre l'execució de les sessions i els tallers participatius (% acord)

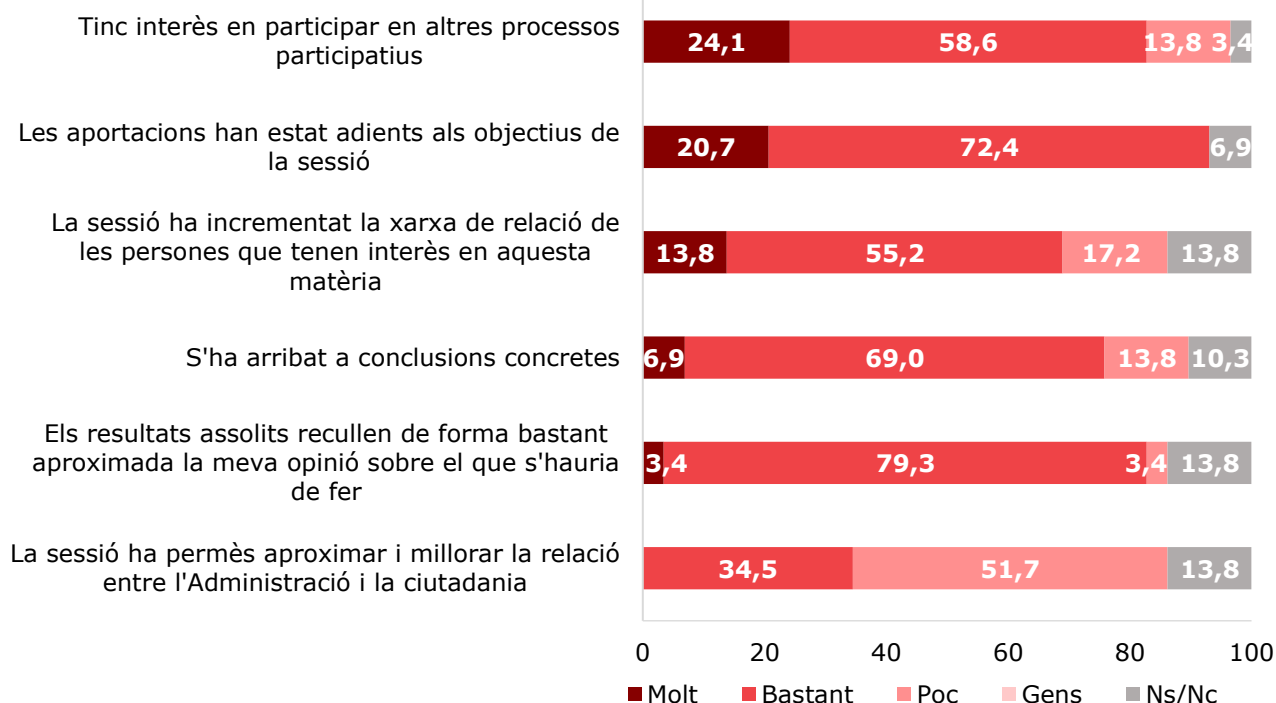
Base: 29 participants

Pel que fa a les expectatives, els aspectes més valorats fan referència a què les aportacions han estat adients als objectius de la sessió i l'interès a participar en altres processos participatius.

Els participants també mostren una opinió bastant positiva en relació l'increment de la xarxa de relació entre persones interessades en el tema, així com amb el fet d'arribar a conclusions concretes o que els resultats recullen la pròpia opinió.

L'aproximació i millora de la relació entre Administració i la ciutadania s'ha acomplert pel 34,5% (10 participants), mentre que el 51,7% (15 participants) està poc satisfet.

**Valoració sobre les expectatives dels resultats de la sessió
(% acord)**

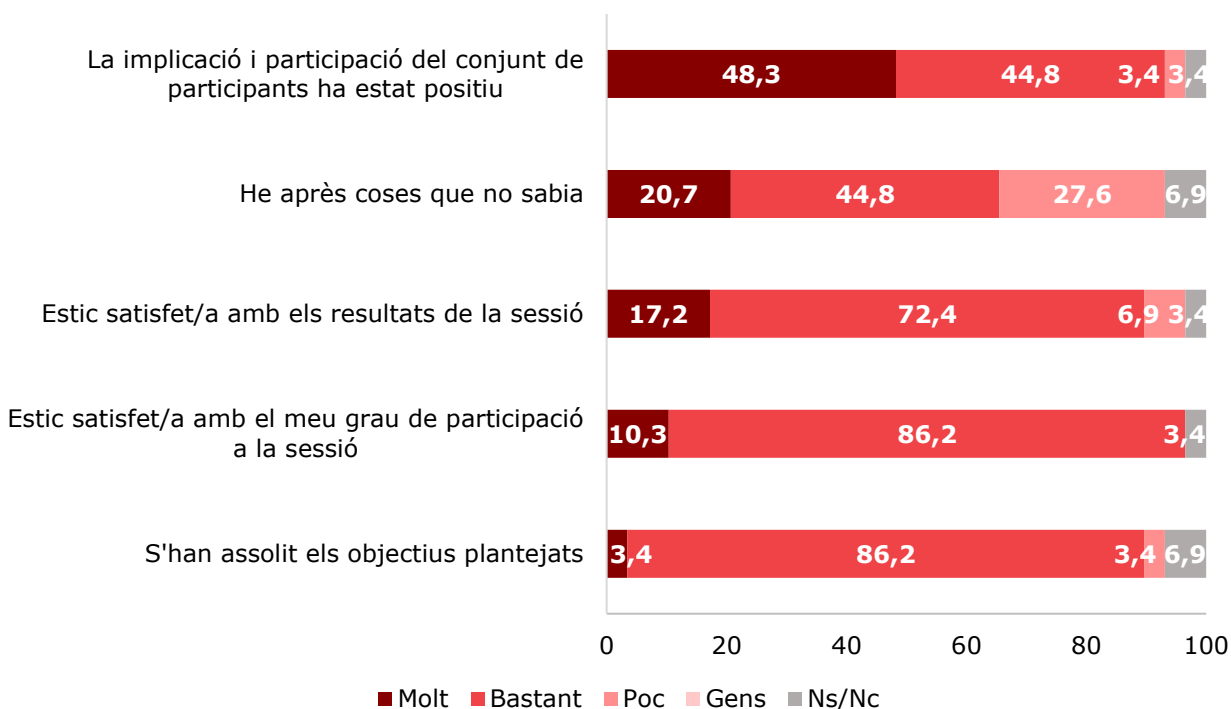

Base: 29 participants

La valoració general de la sessió és bona, l'aspecte millor valorat és la implicació i participació positiva del conjunt de participants. Addicionalment, la majoria d'assistents està molt o bastant d'acord amb aspectes relatius a la satisfacció amb els resultats de la sessió o el grau de participació propi, així com amb el fet d'haver assolit els objectius plantejats.

Per últim, més de la meitat dels assistents (19 participants; 65,5%) considera haver adquirit nous coneixements, tot i que 8 participants es mostren en desacord amb aquesta afirmació (27,6%).

Valoració general (% acord)

Base: 29 participants